

WAT

Aline
Sax

ONS

NOG

Salto

REST

DEEL 1

Het einde

Verjaardag

De kaarsen staan laag bij de grond.
Als hun vlam uitgaat,
worden kinderen opgetild
en in de lucht gestoken.
Het zuurstofpeil is weer
wat opgeschoven.
Duizenden monden.
Duizenden longen.
Steeds dezelfde lucht.
In.
En uit.

We luisteren.
Door het bidden,
het jammeren,
het huilen heen,
luisteren we naar buiten.
Waar de bommen vallen.
Als de grond trilt, stroomt zand
tussen de kieren van het plafond
in straaltjes naar beneden.

De bommen vallen langer,
harder,
dichter.

Voor de verjaardag van de Führer.
‘Hij zal ons redden’,
zeggen de mensen.
‘Met nieuwe wonderwapens.
Hij zal het tij keren.’
Ik weet niet meer
wat ik moet geloven.
Waar blijft hij dan,
onze Führer?

Eén keer heb ik hem gezien.
Ik was tien.
Het was stralend weer.
We stonden langs de kant van de weg,
in onze smetteloze witte uniformen
van de *Jungmädelbund*.
Daar kwam hij.
Rechtopstaand
in een rijdende auto.
Als een soldaat,
strak in het gelid,
zijn arm opgestoken.
We groetten hem
en riepen:
‘Heil! Heil! Heil Hitler!’
Toen keek hij me aan.
Hij kéék naar me.
En knikte. Heel kort.
Amper merkbaar.

Maar ik voelde de trots
door mijn lichaam stromen.
De Führer had naar mij geknikt.
Hij keurde me
goed.

De sirenes loeien over de stad.
Het is veilig.
Voorlopig.
We kunnen weer verder
met ons leven.
Vrouwen kruipen naar buiten,
vanonder het puin,
onder het stof.

Ik haal met diepe teugen
adem.
Verse lucht.
Niet gestikt.
Niet levend begraven.

Ik weet niet waar moeder is.
Ze heeft vast geschild in een andere bunker.
Ik weet niet waar Gerhard is.
Hij helpt bij het graven
van antitankgrachten
in de buitenwijken van de stad.

Ik kan me niet voortdurend
zorgen om hen maken.
Dan was ik allang
doodgegaan
van angst.

Ik vervolg mijn weg
alsof er niets
gebeurd is.
Mijn boodschappentas is nog leeg.
Waar kan ik vandaag
mijn rantsoenzegels inruilen?
De straten zijn verlaten.
Geen uitgelaten kinderklassen.
Geen joelende jongens op de fiets.
Geen rinkelende trams
of strakke zakenmannen.
Dat zijn lang
vervlogen
tijden.
Alleen wij,
ruïnevrouwen,
zijn nog op post.
Mannen en zelfs jongens
vind je hier niet meer.

Enkel waar iets te krijgen is,
zie je volk op straat.
In lange rijen.
Geduldig wachtend.

Kolen?

Aardappelen?

Brood?

Je weet het pas als je aan de beurt bent.

Hier en daar

houdt een verdwaalde passant

halt

bij propagandablaadjes

die tussen de gaten

aan de muren

worden gekleefd.

Vredesonderhandelingen met Amerikanen

*Hitlers ingenieurs leggen laatste hand
aan nieuw wonderwapen*

| 11

De Führer en zijn Volk houden moedig stand!

Dood aan defaitisten!

Ik staar naar de woorden

tot ze hun betekenis

verliezen.

Ik wil het wel geloven.

Maar het rommelen van de artillerie
in het oosten
klinkt elke dag
dichterbij.
De onderhandelaars en de ingenieurs
moeten zich haasten.
Hoe lang houdt het Volk nog stand?

Wat verderop
hangt een andere boodschap
tussen het puin.

*Dit hebben wij
aan onze Führer
te danken.*

Bekende woorden
met giftig venijn
teruggekaatst.
Hoe vaak
verzekerde Goebbels
het ons:

*Alles
hebben wij
aan de Führer
te danken.*

Ook de ruïnes.
De vermiste vaders.
De dode broers.

Tegen een halve schutting geleund
staat de moeder van Brunhilde
(ze bakte altijd koekjes
voor de klasgenootjes
van haar enige kind),
een spade in de hand
en zwarte zweetvegen
op haar voorhoofd.
Puinruimen?
wil ik vriendelijk vragen
om een praatje te maken.
De schijn van normaliteit.

Tot ik over de schutting,
in hun tuin,
de deken zie,
naast een half gegraven graf.
Er steken nog net
twee schoenen
uit.
Ik slik mijn woorden
en onthutsing
in
en loop snel door.
Alsof ik zo kan vergeten
wat ik zag.

Maar niets wat ik
in deze stad
al zag,
raakt echt vergeten.

Het krijgt alleen
een deken over zich
zodat de vormen
vager worden.

Sax, Aline
Wat ons nog rest

Zesde druk

© 2023 Salto / Standaard Uitgeverij nv,
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen en Aline Sax
www.standaarduitgeverij.be
www.alinesax.be

Omslagontwerp: Bart Luijten

Coverbeeld: © *Civilians walk down the street flanked by bombed ruins, Ulm, Germany*. Gift of the United States Holocaust Memorial Museum, from the Collections of The National World War II Museum. We have tried to apply the relevant legal conventions relating to copyright, as far as this was possible. People who feel that their rights have been overlooked in this respect are requested to contact the publisher.

Vormgeving binnenwerk: Smets & Ruppel

De auteur kreeg voor de totstandkoming van dit werk een werkbeurs van Literatuur Vlaanderen.

ISBN 978 90 02 27861 7 (gewone editie)
D/2023/0034/262

ISBN 978 90 02 28722 0 (luxe-editie)
D/2026/0034/275

NUR 285, 301

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd

– op enige manier – zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

Niets uit dit boek mag worden gebruikt of gereproduceerd
voor het trainen van AI-technologieën of -systemen,
noch voor tekst- en datamining (art. 4, lid 3 Richtlijn (EU) 2019/790).